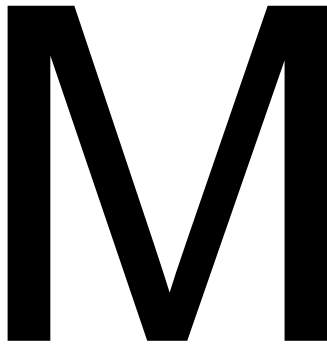

Stichting Museum Vekemans

Jaarverslag
Twee collecties

2009 - 2010
in één museum

eerjarenverslag Stichting Museum
Vekemans

Twee collecties in één museum:
Wasch- en Strijkmuseum en Museum
Brabant Goedgemutst

2009 - 2010

(uitgebracht in augustus 2011)

Afbeelding voorpagina: Don Clarke (1932 Birmingham), acrylverf op paneel

Voorwoord

Dit is ons eerste jaarverslag. Van de jaarlijkse activiteiten dient een verslag te worden gemaakt, conform de voorwaarden van een geregistreerd museum. In mei 2011 is bekend geworden dat de Stichting Museum Vekemans formeel erkend is door de Nederlandse Museum Vereniging (NMV) als museum. Een echte mijlpaal in het bestaan. De twee al langer bestaande musea Wasch- en Strijkmuseum en Brabant Goedgemutst zijn op advies van Stichting Erfgoed Brabant (SEB) en de NMV onder één stichting gebracht met de naam Stichting Museum Vekemans.

Om erkend museum te zijn, dient aan een groot aantal voorwaarden voldaan te worden, zo hebben wij ook ervaren. Die voorwaarden zijn onder andere gericht op kwaliteitseisen van beheer en presentatie. Onze stichting vindt het plezierig dit eerste jaarverslag te kunnen presenteren. Het verslag is bedoeld voor allerlei belangstellenden en uiteraard ontvangen de NMV en SEB (voorheen Brabantse Museumstichting) een exemplaar. Ook aan verschillende media zal een exemplaar worden gestuurd. Stichting Museum Vekemans is trots op de twee interessante collecties die het onder haar beheer heeft.

Stichting Museum Vekemans is opgericht op 1 december 2010. Reden hiertoe is de gewenste registratie tot erkend museum. De landelijke vereniging NMV stelde o.a. als voorwaarde tot erkenning voor beide collecties slechts één formele partij te willen communiceren. Tot die tijd waren beide collecties van het museum ondergebracht onder twee aparte stichtingen, die per 1 december 2010 gefuseerd zijn:

- a) Stichting tot beheer en behoud van de collectie Wasch- en Strijkmuseum
- b) Stichting tot beheer en behoud van de collectie Brabant Goedgemutst

2009 en 2010 zijn de belangrijke jaren geweest op weg naar de situatie van formeel 'geregistreerd museum'. Daarom stellen wij het op prijs over beide jaren één jaarverslag te presenteren. Door enkele mensen is gedurende een aantal jaren hard gewerkt om een en ander voor elkaar te krijgen. In 2010 zijn extra veel tijd en inspanningen geïnvesteerd om de zo gewenste erkenning te verkrijgen.

Alle medewerkers/vrijwilligers, die al jaren aan ons museum zijn verbonden, zijn we dankbaar voor hun geweldige inzet. Er zijn vier rondleiders en 6 gastvrouwen, een fijn team. Samen met hen kunnen wij onze collecties toegankelijk maken en houden voor de groeiende groep belangstellende bezoekers.

Kunsthistorica Veronique Fehmers (Recolart, Amsterdam) heeft veel werk verzet en op deskundige wijze de voorbereiding tot registratie verzorgd. Zij heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de formele weg tot registratie: de regels die hiervoor gelden zijn vrij stevig en complex. Dit alles deed zij in goed overleg met Monique Bredero van Erfgoed Brabant. De archivering van objecten, materialen en voorwerpen, documenten, prenten, schilderijen, enzovoorts, is in de achter ons liggende periode gedaan.

De heer Will Doyen, oud-archivaris van de gemeente Boxtel, heeft ook met grote zorg een belangrijke bijdrage geleverd door de archieven van de Blanca-wasserij (1926-2002) en die van de familie Vekemans te ordenen. Ons museum is zeer gelukkig met deze deskundige ondersteuning. De toegankelijkheid voor derden van alle in ons museum voorhanden zijnde zaken is nu een feit.

Bernard Vekemans,

voorzitter Stichting Museum Vekemans.

Ons museum is in het centrum van Boxtel, op loopafstand van het NS-station.

VOORGESCHIEDENIS

De collecties Wasch en Strijk en Brabant Goed Gemutst zijn in beheer van de Stichting Museum Vekemans. Het museum is gehuisvest in een monumentale woning en in de voormalige koffiebranderij uit 1872 achter deze woning. Na een grondige restauratie van de koffiebranderij is dit pand in juni 1990 het Wasch- en Strijkmuseum geopend. In juli 2008 is in de woning die voor de voormalige koffiebranderij staat het museum Brabant Goedgemutst geopend. Vanaf 2011 zijn beide musea onder één noemer gebracht. Over beide collecties vermelden we hier apart de belangrijkste gegevens.

A. Wasch- en Strijkmuseum

De veiling van de grootste Europese verzameling op was- en strijkgebied, die van mevrouw Bleeker-Schouten in Amsterdam (oktober 1976), is het begin van dit museum. Bernard Vekemans, voormalig ondernemer uit Boxtel, telg uit een toonaangevende familie uit de wasserijsector, stapte op de kijkdagen af. Gefascineerd door de vele kunstobjecten startte hij met een eigen zoektocht naar was- en strijkattributen. Een paar van die in Amsterdam geveilde stukken vormen de basis van zijn verzameling. Zijn gevoel voor historie en zijn oog voor kunst hebben geleid tot een bijzondere collectie, die een waarheidsgetrouw beeld geeft van 'hoe het toen moet zijn geweest'.

De collectie van het Wasch en Strijkmuseum toont de jarenlange traditie van doodgewone bezigheden als wassen en strijken. Maar wie iets beter kijkt, ontdekt onze westerse geschiedenis van eeuwen geleden tot nu. In gebruiksvoorwerpen, maar vooral ook in buitengewoon interessante schilderijen, prenten en tekeningen. Wassen en strijken vertelt niet alleen hierover, maar juist ook over hoe mensen vroeger met elkaar omgingen. 350 jaar geschiedenis binnen handbereik!

Worden nu overal digitale foto's en filmpjes van gemaakt, vroeger was dat onmogelijk. Dankzij kunstenaars uit die tijd kunnen we zien hoe en waar mensen vroeger leefden en werkten. Onze (kunst)verzameling geeft hiervan een heel goed beeld. Een collectie op hoog niveau. Het museum is zeker ook interessant voor kinderen: leuk, maar ook leerzaam.

Ets van Théophile Alexandre Steinlen (Lausanne 1859 – Parijs 1923), tekenaar, schilder, graficus. Wasvrouwen in Parijs, onderweg naar een van de wasboten in de Seine (Bateaux Lavoir). Steinlen was bevriend met Toulouse Lautrec.

Op 23 januari 2010 is het boek **Strijk te Kijk** gepresenteerd. Een rijk geïllustreerd boekwerk met veel kleurenfoto's van tal van verschillende strijkbouten, maar ook foto's van schilderijen, prenten, tekeningen en beelden die de geschiedenis illustreren. Auteur is de strijkboutenexpert W.F. van der Tonnekreek. Deze man brengt al jaren vele dagen door in ons museum en beschrijft iedere strijkbout en ander strijkinstrument die onze collectie telt. Zijn boek is ook in een Engelse versie verschenen. Het verschijnen van dit standaardwerk is een belangrijke mijlpaal en heeft ons museum extra op de nationale kaart gezet.

B. Brabant Goedgemutst

In 1970 kreeg Ans van de Bosch-van Dillen (Vught) een klein broderiemutsje in haar bezit. Ze was meteen gefascineerd door de fijnheid van het materiaal en de vakkundigheid waarmee het was gemaakt. Ans restaureert poffers en mutsen met ongelooflijke precisie en werkt alleen met authentieke materialen. 'Men herkent de meester niet aan de omvang van zijn werk, maar aan de afwerking van details!' zeggen wij. Ans sprak met veel bejaarde mutsenmaaksters uit diverse Brabantse dorpen.

Verdieping in de achtergrond van muts en poffer leidde tot een waardevolle en belangwekkende verzameling Brabantse hoofdtooien uit de periode 1850 tot 1950. Tijdens haar vele ontmoetingen met ouderen heeft Ans erg veel authentiek materiaal ontvangen en weer in oude luister hersteld. Binnen- en buitenmutsen, zondagse en doordeweekse mutsen, rouw- en trouwmutsen, ochtend-, werk- en slaapmutsen en niet te vergeten de piepkleine doopmutsjes. Iedere muts vertelt een verhaal. Die verhalen inspireerden Ans van den Bosch tot het maken van poppen, waarin naast de muts en bijbehorende kleding de ziel van de dorpse Brabander treffend tot uitdrukking komt. Haar man Huub documenteerde, archiveerde en fotografeerde de gehele collectie en legde alles vast in een database.

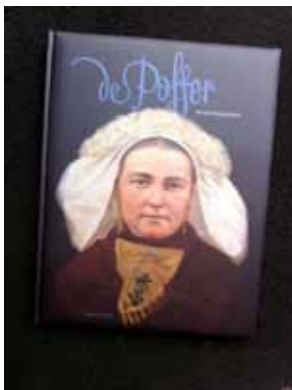
Gelet op o.a. de beperkte ruimte in het eigen woonhuis in Vught en ook de gevorderde leeftijd van deze pioniers werd een aantal jaren geleden helder, dat een definitieve behuizing van de voortreffelijke collectie een must was. Vekemans en Van den Bosch kenden elkaar al langer en zo ontstond tijdens ontmoetingen de idee de complete verzameling voor het nageslacht te trachten

te bewaren. In Boxtel is het woonhuis van Vekemans beschikbaar gesteld en toen vielen de puzzelstukken (niet vanzelf overigens) van lieverlee in elkaar. In mei 2007 is de gehele collectie van Ans van den Bosch-van Dillen naar Boxtel over gehuisd. De openingshandeling in mei 2008 door hoogleraar Gerard Rooijackers was niet alleen een heel mooi en emotioneel moment, maar gaf de aanzet tot een serie activiteiten, die het museum geweldig goed hebben gedaan.

Prof. dr. Gerard Rooijackers nam kennis van de omvang en het historisch belang van de collectie, inclusief het grote archief. Deze hoogleraar nam het besluit deze collectie nader te bestuderen. Hierop volgde het besluit tot het schrijven van een speciaal boekwerk: *De Poffer*. Het werk is van de hand van Rooijackers, maar ons museum heeft er een bijzondere bijdrage aan geleverd. Een belangrijke financiële bijdrage kwam van het Brabantse provinciebestuur. Jongeren dienen erbij betrokken te worden en deze voorwaarde is de rode draad die sterk beïnvloedend is geweest voor het gehele verdere proces. Zo kwam de in Breda gevestigde Academie voor Kunst en Vormgeving (afdeling Fotografie) St Joost erbij. Kunstfoto's waarop jonge modellen met oude kleding staan. Een prachtige reportage hiervan staat in het boek.

Ook het Koning Willem I College ('s-Hertogenbosch) werd enthousiast gemaakt en er zijn diverse studenten (meisjes en 1 jongen), die liefst 32 ontwerpen leverden van hoofdtoeien, geïnspireerd op de poffer. Deze studenten hebben hun voorstudie gedaan in ons museum, want niemand wist wat een poffer was. De in Boxtel gevestigde en nationaal bekend staande creatieve opleiding St. Lucas heeft een belangrijke bijdrage willen leveren. De ontvangsthuis in het Brabantse provinciehuis is aangekleed en voor de presentatie omgetoverd tot het 'Paleis van de Poffer'.

Daarnaast is er een actie uitgevoerd onder de titel 'alle mutsen verzamelen'. Brabanders werden uitgenodigd foto's in te sturen waarop poffers te zien zijn. Er zijn liefst 1248 foto's ontvangen uit de hele provincie. Die foto's moeten nog geregistreerd worden per regio (foto met tekst). Dat is nog een hele klus. Door deze activiteiten is ruimschoots voldaan aan de voorwaarden van de provincie. Het grote enthousiasme werkte aanstekelijk voor iedereen die hierbij betrokken raakte. Het is een heel bijzondere ervaring voor ons allen geweest. De serie moderne poffers/mutsen is in het museum te zien.

Boek: "De poffer en vrouwenmutsen in Brabant" door prof. dr. Gerard Rooijackers (2010)

In juni 2010 is het nieuwe boek 'De poffer en vrouwenmutsen in Noord-Brabant' gepresenteerd. Basis is de collectie van Ans van den Bosch–Van Dillen en de bijbehorende documentatie in ons museum. Prof. dr. Gerard Rooijackers (Meertens Instituut Amsterdam en bijzonder hoogleraar Nederlandse Etnologie

aan de Universiteit van Amsterdam) heeft dit bijzondere boek 'De poffer' samengesteld.

Behalve historische aspecten krijgen in dit boek vooral ook de sociaal-culturele en etnologische aspecten volop de aandacht, met name het proces van folklorisering. Hierdoor is de poffer uitgegroeid tot een 'totem' van Noord-Brabant. In het boek is veel nieuw beeldmateriaal opgenomen. Uit de meer dan 1200 foto's - uit alle delen van Brabant ontvangen - is een keuze gemaakt. Er zijn ook prachtige foto's in opgenomen van ontwerpen en modellen van studenten van de modeacademie (2010).

Het betreft een campagne waarin particulieren zijn opgeroepen hun mooiste historische familiefoto's in klederdracht (uiteraard met poffers en mutsen op) in te sturen of beschikbaar te stellen voor digitalisering. Op deze wijze beschikken wij over schitterend nieuw beeldmateriaal, dat ook in het boek 'De Poffer' is opgenomen.

Om het project ook een actuele dimensie te geven, schreef het museum een wedstrijd uit, waarin ontwerpers werden uitgenodigd een moderne variant van de Brabantse poffer te ontwerpen. De ontwerpen zijn beoordeeld door een vakjury. Die jury stond onder leiding van Rien Bekkers (Amsterdam). Alle ontwerpen zijn tentoongesteld in het voorjaar 2010 en wel in het Brabantse provinciehuis. Daar is ook het boek van Rooijackers ten doop gehouden. Tijdens de opening zijn de ontwerpen van de moderne poffer gepresenteerd op een heuse cat-walk. Op deze wijze zijn erfgoed en hedendaagse kunst op een vernieuwende en stimulerende wijze met elkaar gecombineerd. En met groot succes!

VOORTGANG

In dit onderdeel van ons jaarverslag schenken we aandacht aan een serie onderwerpen, die naar onze bescheiden mening interessant kunnen zijn voor u als lezer. Ogenscheinlijk misschien doodgewone zaken, maar toch van belang voor de continuïteit van ons museum.

Schenken aan museum: naar aanleiding van de veelheid aan publiciteit in 2010 hebben wij op gebied van kleding en hoofdtoeien heel wat schenkingen ontvangen. Wij kregen veel fraaie poffers, mutsen en kleding aangeboden, soms ook in geweldig

goeie staat. Bijna alles blijkt zeer goed bewaard gebleven. Dat achten wij opvallend en heel plezierig. De gulle gevers zijn we dan ook zeer erkentelijk!

Een opvallende schenking is een prachtig kunstwerk van een strijkster. Dit kunstwerk hangt beneden in het Wasch- en Strijkmuseum. Het is een pastel van Herman Heijenbrock, een belangrijk industrieel kunstenaar, die veel werken in fabrieken heeft vervaardigd. Het tafereel toont een vrouw die aan het strijken is in de keuken. Heijenbrock (Amsterdam 1871-Blaricum 1948) had veel bewondering voor de werkkraft van mensen. De schenker wil anoniem blijven.

Aankopen: in 2010 kochten wij een schilderij van Salomon Leonardus Verveer (1885: gedateerd en gesigneerd) van een dorpsstafereel waar kinderen spelen, vrouwen aan het wassen zijn, bleken, drogen en strijken en waar oma de was ver stelt. Het is een prachtig schilderij (olieverf).

Openingstijden: de belangstelling voor het museum is afkomstig uit het gehele land. Ze nam in 2010 met 2347 bezoekers flink toe in vergelijking met het jaar hiervoor. In 2009 bezochten 1805 belangstellenden ons museum. Hiermee realiseerden we een stijging van liefst 542 bezoekers (= bijna 30%). In feite is het aantal bezoekers ook stevig afhankelijk van de beperkte mogelijkheden tot openstelling. Immers, ons museum is vanaf januari 2010 slechts geopend op maandag- en woensdagmiddag. Voor 2010 waren wij alleen geopend op verzoek en op afspraak. Deze vaste openingsmiddagen zijn voorwaarde en noodzaak tot de formele erkenning als museum. Op overige dagen zijn we open op afspraak, behalve in de weekenden. Uiteraard is ons museum open op Open Museumdagen. Wij weten door de jaren heen dat op deze dagen erg veel belangstellenden komen van heinde en ver.

Vrijwilligers: het museum drijft - behalve op enthousiaste eigen inzet - op geweldige steun van een groep vrijwilligers. Er is vaste groep, bestaande uit 4 rondleiders en 6 gastvrouwen. Er wordt actief gezocht naar uitbreiding van dit team vrijwilligers.

Uitbreiding faciliteiten en gebouw: wij hebben de nodige inspanningen verricht en investeringen gedaan om de toenemende belangstelling op te kunnen vangen. Vooral ook de ontvangst van groepen bezoekers vergt de nodige ruimte en faciliteiten. Om de aantrekkelijkheid van de fysieke kant van het museum te verhogen, is de ontvangstruimte aanzienlijk vergroot. Daar kunnen nu gemakkelijk 30-35 mensen tegelijkertijd koffie drinken en toegesproken worden. Er kunnen per onderdeel van ons museum (de collecties Wasch- en strijkmuseum en Brabant Goedgemutst) maximaal 15 mensen rondgeleid worden, dan is het voor iedereen plezierig. De totale groepsgrootte om ineens te ontvangen en toe te spreken bedraagt 30 tot 35 bezoekers.

Toegangsprijzen: de toegangsprijs is beperkt gehouden en bedraagt 4 euro per persoon, inclusief een kopje koffie/thee. Groepen groter dan 15 personen betalen 3 euro per persoon. Rondleidingen zijn gratis.

Publiciteit

a) er zijn twee websites van ons museum: www.waschenstrijkmuseum.nl en www.brabantgoedgemutst.nl Deze websites zijn in 2010 gemoderniseerd. Ze zijn echt prachtig geworden, zo krijgen we van bezoekers regelmatig te horen. Ook op inhoud scoren onze websites prima. Wie precies kijkt naar onze websites, gaan we de komende tijd bestuderen en daaruit conclusies trekken. Uitgezocht wordt wie, wanneer, waarnaar en hoe lang kijkt. Het is tevens van belang dat de websites actueel worden gehouden en daarvoor is een extern specialist aangetrokken. Wij vinden het van belang dat er meer interessante links worden aangebracht met marktpartijen die voor ons museum aantrekkelijk kunnen zijn.

b) in 2009 is een kleurenbrochure uitgebracht, voor beide collecties eentje apart. Deze brochures worden door belangstellenden zeer gewaardeerd.

c) persberichten worden uitgebracht bij speciale gelegenheden. Er is een perslijst, die steeds gebruikt wordt en op basis van ervaringen wordt uitgebreid. Uiteraard zijn onze acties vooral gericht geweest op de regionale en provinciale media.

d) om aandacht te trekken als het museum is geopend, wordt een aandachttrekkende posterstandaard voor het gebouw geplaatst.

Opgemerkt wordt, dat het gebruik van sociale media (Twitter, LinkedIn, Facebook etc.) een aandachtspunt voor de toekomst zal zijn. Hierover buigen we ons in 2012. We gaan onderzoeken in hoeverre deze nieuwe media voor ons museum ingezet kunnen worden.

Klimaatbeheersing: ook de klimaatbeheersing in ons museum is een zaak van groot belang. Alle ramen zijn voorzien van een speciaal folie om onze bezittingen te beschermen tegen het daglicht. De temperatuur en vochtigheid van de lucht hebben we onder controle.

CONSOLIDATIE EN PERSPECTIEVEN

Wij leggen de lat voor ons als museum zelf hoog en willen er als museum in Nederland helemaal bij horen. Dat vergt nog grote inspanningen, maar we weten wat ons te doen staat. Een goede positie in de markt van musea is ook van importantie als het gaat om het verkrijgen van (financiële) steun door derden.

Wij durven nu geen uitspraken of voorspellingen te doen over hoe ons museum er over 10 jaar uit gaat zien. Dat zou een hachelijke zaak zijn. Wij zijn trots op wat met hulp van velen tot stand is gebracht en hebben nu behoefte aan consolidatie van de verworven positie. Consolideren is vanaf nu onze belangrijke taak. De afgelopen twee jaren zijn echt heel hectisch geweest en hebben veel energie gekost.

Registreren/digitaliseren: in deze periode proberen we de puntjes hier en daar op de i te zetten. Wij zijn bijvoorbeeld bezig de boekenvoorraad goed te archiveren. Het coderen van boeken en geschriften is een fiks karwei. Het registreren en digitaliseren van alle onderdelen en onderwerpen van ons museum is een echte monsterklus. Alles wordt opgenomen in het zogenaamde *Adlib-systeem* (museumregistratiesysteem voor alle musea in ons land). Hierdoor wordt alles vindbaar en uitwisselbaar! Wij willen die toegankelijkheid voor iedereen vergroten. Bij gewenste bruikleen door andere musea is die toegankelijkheid voor derden van belang. Door het verkrijgen van het kwaliteitskeurmerk van de Nederlandse Museum Vereniging zijn wij als partij ook aantrekkelijk geworden voor derden.

Organisatie: ons stichtingsbestuur bestaat nu uit een vijftal leden, die vooral afkomstig zijn uit eigen gelederen. Het zijn zeg maar de medepioniers die de totstandkoming van ons museum hebben gedragen. Wij denken aan versterking van ons bestuur. Wat de organisatiestructuur betreft gaan we werken aan de totstandkoming van een zogenaamde adviesraad. Bestaande uit mensen van verschillende disciplines en ook afkomstig uit diverse delen van ons land. Deze adviesraad kan deuren openen, toezicht houden op ons werk en ons met raad en daad terzijde staan.

Stap voor stap ontwikkeling: ons museum heeft naar onze mening heel goede perspectieven. Temeer, omdat stap voor stap ons voorbereidend werk hebben kunnen verrichten en gedurende een reeks van jaren ons helder geworden is dat de collecties worden gerespecteerd en gewaardeerd door mensen uit het hele land. Wij hebben ervoor gekozen eerst de zaken intern goed op orde te krijgen en pas dan echt naar buiten te treden. In die fase bevinden we ons langzamerhand. We kunnen meer, durven meer en doen meer.

Wassen en kunsthistorische waarde: in zijn algemeenheid kan worden gesteld dat de kunstwaarde, de aanwezigheid van kunst en bijzondere kunst in ons museum op het thema *Wassen en Strijken* van hoog gehalte is. 'Kunst' in schilderijen, prenten en tekeningen. Met andere woorden, ons museum bestaat niet alleen uit een heel grote collectie handgemaakte strijkbouten (dat zijn er al meer dan 1300 uit alle delen van de wereld), maar ook uit beelden en meubels en werktuigen. Ook is de kunsthistorische waarde van het Brabants erfgoed van ons museum (objecten en archieven) van zeer hoog gehalte.

Ets van Théophile Alexandre Steinlen (1859-1923), tekenaar, schilder, graficus. Wasvrouwen in Parijs.

Bij *Brabant Goedgemutst* is juist de kleding en de veelheid van mutsen en poffers uit de hele provincie kenmerkend. De hoogwaardige kwaliteit ervan is bijzonder. De hoge kwaliteit van dit onderdeel van ons museum is de grote verdienste van Ans van den Bosch, die jarenlang - eigenlijk haar leven (= ruim 40jaar) - alles heeft verzameld en zeer deskundig gerestaureerd. Die grote expertise van haar blijkt nu van buitengewoon grote waarde. Er past grote hulde aan deze pionier op dit vlak! Met haar past grote dank van de enorme steun en hulp die haar echtgenoot Huub in al die jaren heeft gegeven.

FINANCIEN

De financiële basis van het museum is het particulier eigendom van oprichter, initiatiefnemer en ondernemer Vekemans. Inkomsten bestaan uit de ontvangen bijdragen vanuit toegangsprijzen en donaties. Ook zijn er giften gekomen van enkele fondsen (waaronder het Prins Bernhard Cultuurfonds) en subsidies van de overheid (provincie Noord-Brabant). Het museum heeft geen winstoogmerk. In de komende jaren streeft het museum middels meer inkomsten uit donaties, fondsen en toegangsprijzen (toename van bezoekers) budgettair neutraal te kunnen werken.